

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o Instytucie Solidarności i Męstwa oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa (Dz. U. poz. 2303) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł ustawy otrzymuje brzmienie:
„o Instytucie Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego”;
- 2) art. 1 otrzymuje brzmienie:
„Art. 1. Ustawa określa organizację i zadania Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego, zwanego dalej „Instytutem.”;
- 3) w art. 3:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Celem działalności Instytutu jest inicjowanie, podejmowanie i wspieranie działań mających na celu:
 - 1) uhonorowanie i upamiętnienie osób żyjących, zmarłych lub zamordowanych, zasłużonych dla Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, w dziele pielęgnowania pamięci lub niesienia pomocy obywatelom polskim lub Polakom o innej przynależności państwowej będącym ofiarami zbrodni sowieckich, nazistowskich zbrodni niemieckich, zbrodni z pobudek nacjonalistycznych lub innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodni wojennych, w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.;
 - 2) prowadzenie badań w zakresie nauk historycznych oraz badań interdyscyplinarnych z wykorzystaniem narzędzi pokrewnych nauk humanistycznych i społecznych, a w szczególności badanie, dokumentowanie i poszerzanie wiedzy na temat totalitaryzmów oraz zbrodni nazistowskich i komunistycznych w XX wieku;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach, ustawę z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego i ustawę z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego.

3) gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie relacji ofiar i świadków zbrodni totalitarnych oraz popularyzowanie wiedzy na ten temat.”

b) w ust. 2 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej - Komisją ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami naukowymi i stowarzyszeniami w zakresie, o którym mowa w ust. 1;”;

4) w art. 4 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W strukturze organizacyjnej Instytutu działa Ośrodek Badań na Totalitaryzmami realizujący cele określone w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 3.”;

5) w art. 5 w pkt 2 kropkę zastępuje się przecinkiem oraz dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) Rada Naukowa.”;

6) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:

„Art. 9a. Do Rady Naukowej nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych w zakresie dotyczącym uchwalania statutu Instytutu oraz opiniowania rocznego planu finansowego Instytutu.”;

7) w art. 11 ust 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Roczny plan finansowy ustala Dyrektor Instytutu.”;

8) w art. 13 skreśla się ust. 5;

9) w art. 14 w ust. 1 i 2 wyrazy „art. 3 ust. 1” zastępuje się wyrazami „art. 3 ust. 1 pkt 1”;

10) w art. 21:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Niewykorzystane w roku 2017 środki dotacji, o której mowa w ust. 1, przechodzą na kolejne lata obrotowe.”.

b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Środki dotacji, o których mowa w ust. 2 mogą zostać również przeznaczone na:

- 1) pozyskanie, za zgodą ministra, nieruchomości niezbędnych do rozpoczęcia działalności Instytutu w przypadku niewyposażenia Instytutu w nieruchomości zgodnie z art. 20 ust. 1;
- 2) finansowanie kosztów, w tym inwestycji, związanych z działalnością Instytutu.”

Art. 2. W ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. z 2018 r. poz. 400 i 730) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Prezydent nadaje odznaczenia z własnej inicjatywy lub na wniosek Prezesa Rady Ministrów, ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów, a w przypadku odznaczenia, o którym mowa w art. 15a, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zaś w przypadku odznaczenia, o którym mowa w art. 15b, na wniosek Dyrektora Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego.”,

2) w art. 31 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Wnioski o nadanie Medalu Virtus et Fraternitas przedstawia Prezydentowi Dyrektor Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Pamięci, o której mowa w art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego (Dz. U. poz. 2303 oraz z 2018 r. poz. ...), a w przypadku osób nieposiadających obywatelstwa polskiego lub zamieszkałych stale za granicą – Dyrektor Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Pamięci, o której mowa w art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego, oraz po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego (Dz.U. z 2017 r. poz. 8 i 973) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw zagranicznych przedstawia wnioski z własnej inicjatywy lub z inicjatywy związków i stowarzyszeń kombatanckich, organizacji społecznych, Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dyrektora Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego oraz osób prywatnych, po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego (Dz.U. poz. 973) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw zagranicznych przedstawia wnioski z własnej inicjatywy lub z inicjatywy związków i stowarzyszeń kombatanckich, organizacji społecznych, Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dyrektora Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego oraz osób

prywatnych, po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.”.

Art. 5. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy państwowa instytucja kultury Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego ulega likwidacji.

2. Z dniem likwidacji, o której mowa w ust. 1:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykreśli Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego z rejestru instytucji kultury prowadzonego przez tego ministra;
- 2) pracownicy Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego stają się pracownikami Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego w trybie art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917);
- 3) mienie Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego staje się nieodpłatnie mieniem Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego;
- 4) zobowiązania i wierzytelności Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego przejmuje nieodpłatnie Instytut Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego;
- 5) Instytut Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego wstępuje w stosunki prawne, których podmiotem jest Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego, w szczególności staje się podmiotem koncesji oraz ulg, które zostały przyznane tej instytucji przed jej likwidacją, chyba że ustawa o udzieleniu zezwolenia koncesji albo ulgi stanowi inaczej.

3. Nabycie mienia i przejęcie zobowiązań i wierzytelności, o których mowa w ust. 2, następuje na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego, sporządzonego na dzień przekazania tych składników. Wartość przejętego mienia powiększa fundusz statutowy Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego, z wyjątkiem wartości rzeczowego majątku trwałego sfinansowanego dotacją, która zwiększa rozliczenia międzyokresowe Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego.

4. Wartość poszczególnych składników przejmowanego majątku ustala się:

- 1) w wysokości wartości początkowej określonej w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego, z uwzględnieniem naliczonych odpisów umorzeniowych, w przypadku składników zaliczanych do środków trwałych i wartości niematerialnych;

2) w wysokości wynikających z ksiąg rachunkowych - w przypadku pozostałych składników.

Art. 6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego dostosuje w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy statut Instytutu Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego do przepisów ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 5 ust. 3, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia

UZASADNIENIE

Głównym celem projektowanej nowelizacji jest optymalne wykorzystanie potencjałów dwóch działających instytucji: Instytutu Solidarności i Męstwa działającego jako instytut badawczy na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa (dalej zwanego „Instytutem“) oraz Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego działającego jako instytucja kultury na podstawie ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (dalej zwanego „Ośrodkiem“).

Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego został powołany do życia przed dwoma laty jako instytucja kultury z uwagi na to, że historia II wojny światowej ma wciąż istotne znaczenie w wymiarze społecznym i politycznym. Zadaniem Ośrodka jest wprowadzanie w nowoczesny sposób polskiego doświadczenia dwóch totalitaryzmów w pamięć świata oraz stworzenie zaawansowanej polsko-angielskiej cyfrowej bazy osobistych świadectw o niemieckiej i sowieckiej okupacji, przywracającej Polakom pamięć o tych wydarzeniach, a także dającej do niej dostęp międzynarodowej publiczności. Jako instytucja kultury Ośrodek realizuje misję nadawaniu sensu i znaczenia polskiego doświadczenia dwóch totalitaryzmów we współczesnych realiach, poprzez działalność edukacyjną, popularyzatorską i strictly kulturalną, budując tym samym pomost między wstrząsającą i trudną do zrozumienia przeszłością a wyzwaniem naszych czasów.

Główny projekt Ośrodka, stanowiący o jego wyjątkowości w skali całego kraju, to „Zapisy Terroru” – nowoczesne przedsięwzięcie z pogranicza badań naukowych, popularyzacji historii i szeroko rozumianej kultury pamięci. W cyfrowej bazie świadectw (ZapisyTerroru.pl, ChroniclesofTerror.pl) publikowane są relacje obywateli polskich, którzy podczas II wojny światowej doświadczyli cierpienia ze strony dwóch totalitaryzmów: niemieckiego i sowieckiego. W świadectwach tych, gromadzonych z wielu archiwów polskich i zagranicznych, kryją się osobiste doświadczenia tysięcy Polaków – ofiar zbrodni totalitarnych, ich rodzin i bliskich. Liczba rozproszonych po różnych archiwach relacji przekracza najprawdopodobniej 100,000 i stanowi wielki, lecz znacząco niewykorzystany, zasób źródłowy, pozwalający pisać i interpretować dzieje niemieckiej i sowieckiej okupacji Polski na nowo (obecnie w bazie Ośrodka jest ich blisko 4,000).

Instytut Solidarności i Męstwa, utworzony przed kilku miesiącami jako instytut badawczy, podległy resortowi kultury, podjął działalność na podstawie tej samej logiki, która przyświecała założeniu Ośrodka. Instytut, wyposażony w znacznie większy budżet, otrzymał wiele zadań komplementarnych względem funkcji pełnionych przez Ośrodek. Wśród nich znalazły się: projekty i stypendia naukowe, powołanie ośrodka studiów zaawansowanych otwartego na wyróżniających się badaczy z Polski i ze świata, organizacja centralnego archiwum cyfrowego udostępniającego zbiory pozyskane z instytucji rozsianych po całym świecie, a także niezwykle istotny projekt odznaczania i honorowania osób okazujących pomoc i solidarność z polskimi obywatelami w czasach naznaczonych ekstremalnym okrucieństwem.

Uwzględniając dwuletnią intensywną i ważną działalność Ośrodka oraz znaczący potencjał Instytutu, nowelizacja ma przyczynić się do zdecydowanego wzmocnienia Ośrodka na kluczowych polach jego funkcjonowania. Tylko połączone instytucje zdołają dokonać realnego przełomu w badaniach nad okupacją niemiecką i sowiecką w Polsce, udostępniając w swej czytelni bogate archiwalia (w tym unikalne osobiste relacje ofiar i świadków terroru nazistowskiego i komunistycznego) na wzór najlepszych rozwiązań amerykańskich i tworząc przestrzeń do międzynarodowej dyskusji i wymiany poglądów, aby następnie wykorzystać ten potencjał dla inspiracji projektów kulturalnych, pielęgnowania pamięci historycznej i edukowania współczesnych społeczeństw o zgubnych skutkach ulegania totalitarnym zapędom.

Podsumowując, połączenie Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego z Instytutem Solidarności i Męstwa stworzy znacznie lepsze warunki organizacyjne i finansowe, co umożliwi jeszcze pełniejszą realizację zadań i misji Ośrodka. Ponadto komplementarność zakresów działalności obu instytucji, daje nadzieję na zwiększoną efektywność i długotrwałe znaczenie realizowanych projektów. Wreszcie, wieloletnie zapóźnienia związane z realiami PRL-u w przedstawianiu własnego doświadczenia II wojny światowej na arenie międzynarodowej oraz rosnąca waga dobrej polityki historycznej we wzajemnych kontaktach międzypaństwowych uzasadniają tworzenie multi-dyscyplinarnych, skutecznych i kompetentnych instytucji, zdolnych do wspomaganie pamięci i kultury w kraju, a jednocześnie odnajdujących się bez kompleksów w globalnym dyskursie o historii i pamięci.

Projekt nowelizacji zakłada:

1. rozszerzenie zakresu działania Instytutu o działania, które są głównym celem Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego to jest prowadzenie badań historycznych i interdyscyplinarnych zwłaszcza w zakresie zbrodni nazistowskich i komunistycznych oraz totalitaryzmów XX wieku oraz gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie relacji ofiar i świadków zbrodni totalitarnych, a także powołanie w strukturze organizacyjnej Instytutu komórki organizacyjnej pod nazwą Ośrodek Badań na Totalitaryzmami realizującego te działania (art. 1 pkt 4 projektu);
2. wskazanie, że Instytut w swej działalności współpracuje z Instytutem Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (art. 1 pkt 3 lit. b projektu);
3. likwidację instytucji kultury Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego (art. 5 ust. 1 projektu);
4. przeniesienie zasobów likwidowanej instytucji do Instytutu:
 - a) w zakresie zespołu - poprzez regulację, że pracownicy Ośrodka stają się pracownikami Instytutu w trybie art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (art. 5 ust. 2 pkt 2 projektu);
 - 3) w zakresie mienia – poprzez regulację, że mienie Ośrodka staje się nieodpłatnie mieniem Instytutu (art. 5 ust. 2 pkt 3 projektu);
 - 4) w zakresie zobowiązań i wierzytelności – poprzez regulacje, że zobowiązania i wierzytelności przejmuje nieodpłatnie Instytut (art. 5 ust. 2 pkt 4 projektu);
 - 5) w zakresie wszelkich stosunków prawnych – poprzez regulacje, że Instytut wstępuje w stosunki prawne, których podmiotem jest Ośrodek, w szczególności staje się podmiotem koncesji oraz ulg (art. 5 ust. 2 pkt 5 projektu).

Projektowana nowelizacja reguluje także szczegółowe zasady nabycia mienia oraz przejęcia zobowiązań i wierzytelności przez Instytut (art. 5 ust. 3 i 4 projektu).

Aby podkreślić zakres i znaczenie działalności Instytutu wnioskodawcy proponują uzupełnienie nazwy Instytutu poprzez odwołanie się do jednego z największych polskich bohaterów XX wieku – rotmistrza Witolda Pileckiego (1901-48), który symbolizuje poświęcenie Narodu Polskiego w walce z totalitaryzmem hitlerowskim i komunistycznym (art. 1 pkt 1 projektu).

Konsekwencją zmiany nazwy Instytutu są także zmiany w ustawach: o orderach i odznaczeniach, o ustanowieniu Krzyża Wschodniego oraz o ustanowieniu Krzyża Zachodniego z uwagi na udział dyrektora Instytutu w procedurze nadawania Medalu Virtus et Fraternitas, Krzyża Wschodniego oraz Krzyża Zachodniego (art. 2-4 projektu).

Projektowana nowelizacja obejmuje także zmiany dotyczące organizacji i finansowania Instytutu.

Projekt wprowadza do struktury Instytutu Radę Naukową, przez co Instytut - jako instytut badawczy – dopasowuje swoją strukturę do innych instytutów badawczych tworzonych na podstawie ustawy z 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (art. 1 pkt 5 projektu) przy jednoczesnym przyznaniu kompetencji do ustalania planu finansowego dyrektorowi Instytutu (art. 1 pkt 6 projektu).

Projekt nowelizacji w art. 1 pkt 10 projektu doprecyzowuje także sposób możliwego wykorzystania środków z dotacji otrzymanej przez Instytut zgodnie z ustawą o Instytucie Solidarności i Męstwa poprzez wskazanie, że są one przeznaczone na pozyskanie nieruchomości niezbędnych do prowadzenia działalności Instytutu oraz finansowanie kosztów, w tym inwestycji, związanych z działalnością Instytutu, a także poprzez wprowadzenie regulacji, że niewykorzystane w 2017 r. środki dotacji przechodzą na kolejne lata obrotowe.

Projekt zawiera również regulację dotyczącą funduszu statutowego Instytutu (art. 1 pkt 8 projektu).

Projekt nie spowoduje zwiększenia wydatków z budżetu państwa ani z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki, zwłaszcza na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw.

Projekt nie przewiduje wydawania aktów wykonawczych.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 4 lipca 2018 r.

BAS-WAPM-1692/18
TRYB PILNY

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Solidarności i Męstwa oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Elżbieta Kruk)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W projekcie ustawy przewidziano zmianę tytułu oraz art. 1–5, 11, 13, 14 i 21 oraz dodanie art. 9a w ustawie z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa (Dz. U. poz. 2303, dalej: ustawa o ISM), a także zmianę ustaw: z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. z 2018 r. poz. 400 i 730), z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego (Dz.U. z 2018 r. poz. 975) oraz z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego (Dz.U. poz. 973 i 2303).

Projekt nowelizacji zakłada m.in.: likwidację państwowej instytucji kultury Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego (dalej: Ośrodek), zmianę nazwy Instytutu Solidarności i Męstwa na „Instytut Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego” (dalej: Instytut), uszczegółowienie celu działalności Instytutu¹, ustanowienie w strukturze organizacyjnej Instytutu Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami realizującego te działania, wskazanie, że Instytut w swej działalności współpracuje z Instytutem Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, włączenie Rady Naukowej do wykazu organów Instytutu, nabycie mienia i przejęcie przez Instytut zobowiązań i wierzytelności likwidowanego Ośrodka, wstąpienie Instytutu w stosunki prawne Ośrodka. Projektowana ustawa reguluje także zasady dotyczące prowadzenia przez Instytut gospodarki finansowej oraz przeznaczania niewykorzystanych środków jednorazowej dotacji przyznanej

¹ Z art. 1 pkt 3 projektu oraz uzasadnienia do projektu wynika, że proponowana zmiana ma na celu rozszerzenie zakresu działania Instytutu o działania, które są głównym celem likwidowanego Ośrodka.

Instytutowi w 2017 r. ze środków budżetu państwa na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 5 ust. 3 określającego tryb i zasady likwidacji Ośrodka. Przepis ten wszedłby w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Oceniając zgodność projektu z prawem UE należy wziąć pod uwagę:

- art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), co do zasady zakazujący przyznawania pomocy państwa i jednocześnie określający sytuacje, w których pomoc jest lub może być dopuszczalna;

- rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu² (dalej: rozporządzenie (UE) nr 651/2014), z uwzględnieniem Zasad ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną³ (dalej: Zasady ramowe);

- dyrektywę Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów⁴ (dalej: dyrektywa 2001/23/WE).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. Artykuł 21 ust. 1 ustawy o ISM stanowi o przyznaniu Instytutowi w 2017 r. przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dalej: minister) ze środków budżetu państwa ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, jednorazowej dotacji w wysokości 75 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe. Zgodnie z proponowanym brzmieniem ustępu 2 tego artykułu niewykorzystane w roku 2017 środki jednorazowej dotacji przechodziłyby na kolejne lata obrotowe. Dodatkowo w projekcie przewidziano, że środki te mogłyby zostać również przeznaczone na: pozyskanie, za zgodą ministra, nieruchomości niezbędnych do rozpoczęcia działalności Instytutu w przypadku niewyposażenia Instytutu w nieruchomości niezbędnych do rozpoczęcia jego działalności zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o ISM oraz finansowanie kosztów, w tym inwestycji, związanych z działalnością Instytutu (art. 1 pkt 10 projektu). Należy również zwrócić uwagę na postanowienia art. 5 projektu przewidujące nabycie przez Instytut mienia oraz przejęcie przez niego zobowiązań i wierzytelności likwidowanego Ośrodka. Ustęp 2 pkt 5 tego przepisu stanowi, że Instytut

² Dz. Urz. UE L 187 z 26.6.2014 r., str. 1, ze zmianami.

³ Komunikat Komisji Europejskiej, Dz. Urz. UE C 198 z 27.6.2014 r., str. 1.

⁴ Dz. Urz. WE L 82 z 22.3.2001 r., str. 16, oraz Dz. Urz. UE L 263 z 8.10.2015 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 4, str. 98.

wstępuje w stosunki prawne, których podmiotem jest Ośrodek, w szczególności staje się podmiotem koncesji oraz ulg, które zostały przyznane tej instytucji przed jej likwidacją, chyba że ustawa o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi stanowi inaczej. Wartość przejętego mienia ma powiększyć fundusz statutowy Instytutu, z wyjątkiem wartości rzeczowego majątku trwałego sfinansowanego dotacją, która zwiększa rozliczenia międzyokresowe Instytutu (art. 5 ust. 3 projektu).

Projektowana regulacja wymaga oceny jej zgodności z przepisami prawa Unii Europejskiej określającymi zasady przyznawania pomocy państwa.

Ocenę tę należy poprzedzić stwierdzeniem, że finansowanie działalności o charakterze niegospodarczym prowadzonej przez organizację prowadzącą badania i upowszechniającą wiedzę nie jest objęte zakazem wynikającym z art. 107 ust. 1 TfUE. Zgodnie z art. 2 pkt 83 rozporządzenia (UE) nr 651/2014 „organizacja prowadząca badania i upowszechniająca wiedzę” oznacza podmiot (jak np. uniwersytet lub instytut badawczy) niezależnie od jego statusu prawnego (ustanowionego na mocy prawa publicznego lub prywatnego) lub sposobu finansowania, którego podstawowym celem jest samodzielne prowadzenie badań podstawowych, badań przemysłowych lub eksperymentalnych prac rozwojowych lub rozpowszechnianie na szeroką skalę wyników takich działań poprzez nauczanie, publikację lub transfer wiedzy. W świetle powyższych kryteriów Instytut może być uznawany za organizację prowadzącą badania i upowszechniającą wiedzę, o czym świadczą jego zadania wskazane w zmienianym art. 3 ustawy o ISM (w tym w szczególności prowadzenie, inicjowanie i wspieranie badań naukowych, popularyzowanie, dokumentowanie i poszerzanie wiedzy), jak i stosowanie do niego (w sprawach nieuregulowanych ustawą o ISM) przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁵ (art. 4 ust. 3 ustawy o ISM).

Artykuł 2 pkt 83 rozporządzenia (UE) nr 651/2014 wymaga ponadto, aby w przypadkach, gdy jednostka prowadząca badania i upowszechniająca wiedzę prowadzi również działalność gospodarczą, finansowanie, koszty i dochody związane z tą działalnością gospodarczą były rozliczane oddzielnie. Zgodnie z art. 12 ustawy o ISM, Instytut może prowadzić działalność gospodarczą. Działalność ta jest wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym z działalności polegającej na realizacji zadań Instytutu, a ponadto nie może być finansowana z określonej corocznie w ustawie budżetowej dotacji podmiotowej.

Należy przy tym podkreślić, że upowszechnianie i popularyzowanie wiedzy jest w zmienianej ustawie o ISM oraz projektowanej jej nowelizacji rozumiane szeroko i obejmuje m.in. prowadzenie działalności wydawniczej oraz produkcję materiałów audiowizualnych, w tym filmów, dotyczących zagadnień związanych z zakresem objętym celami Instytutu. Wobec powyższego należy zaznaczyć, że w ocenie Komisji Europejskiej, w ramach działalności zazwyczaj

⁵ Dz.U. z 2018 r. poz. 736.

mającej charakter niegospodarczy mieszczą się działania związane z transferem wiedzy. Pojęcie „transfer wiedzy” jest rozumiane szeroko i obejmuje m.in. wszelkie procesy, których celem jest dzielenie się zgromadzoną wiedzą, w tym w drodze publikacji. Transfer wiedzy obejmuje działania prowadzone przez organizację prowadzącą badania, a wszelkie zyski z tych działań mają być reinwestowane w jej zasadniczą działalność⁶. Wydaje się, że zadania Instytutu w zakresie upowszechniania i popularyzowania wiedzy mieszczą w ramach tak rozumianego „transferu wiedzy”.

Wobec powyższego można uznać, że działalność polegająca na realizacji zadań Instytutu ma charakter niegospodarczy i jej finansowanie nie jest objęte rygorem określonym w art. 107 TfUE.

3.2. Zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 2 projektu pracownicy likwidowanego Ośrodka mają stać się pracownikami Instytutu w trybie art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zmianami; dalej: kodeks pracy). Artykuł 23¹ kodeksu pracy reguluje sytuację prawną pracowników zatrudnionych w zakładzie pracy, który przechodzi na innego pracodawcę w całości lub części. Powoływany przez projekt ustawy przepis kodeksu pracy stanowi implementację do prawa polskiego dyrektywy 2001/23/WE, która ma zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa, zakładu, przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia (art. 1 ust. 1 lit. a dyrektywy).

Artykuł 5 ust. 2 pkt 2 projektu jest zgodny z dyrektywą 2001/23/WE.

4. Konkluzja

Projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Solidarności i Męstwa oraz niektórych innych ustaw nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt

⁶ Zasady ramowe, pkt 15 lit. v oraz punkty 18 i 19.

Warszawa, 4 lipca 2018 r.

BAS-WAPM-1703/18

TRYB PILNY

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Solidarności i Męstwa oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Elżbieta Kruk) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

W projekcie ustawy przewidziano zmianę tytułu oraz art. 1–5, 11, 13, 14 i 21 oraz dodanie art. 9a w ustawie z dnia 9 listopada 2017 r. o Instytucie Solidarności i Męstwa (Dz. U. poz. 2303, dalej: ustawa o ISM), a także zmianę ustaw: z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. z 2018 r. poz. 400 i 730), z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego (Dz.U. z 2018 r. poz. 975) oraz z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego (Dz.U. poz. 973 i 2303). Projekt nowelizacji zakłada m.in.: likwidację państwowej instytucji kultury Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami imienia Witolda Pileckiego (dalej: Ośrodek), zmianę nazwy Instytutu Solidarności i Męstwa na „Instytut Solidarności i Męstwa imienia Witolda Pileckiego” (dalej: Instytut), uszczegółowienie celu działalności Instytutu¹, ustanowienie w strukturze organizacyjnej Instytutu Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami realizującego te działania, wskazanie, że Instytut w swej działalności współpracuje z Instytutem Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, włączenie Rady Naukowej do wykazu organów Instytutu, nabycie mienia i przejęcie przez Instytut zobowiązań i wierzytelności likwidowanego Ośrodka, wstąpienie Instytutu w stosunki prawne Ośrodka. Projektowana ustawa reguluje także zasady dotyczące prowadzenia przez Instytut gospodarki finansowej oraz przeznaczania niewykorzystanych środków jednorazowej dotacji przyznanej Instytutowi w 2017 r. ze środków budżetu państwa na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

¹ Z art. 1 pkt 3 projektu oraz uzasadnienia do projektu wynika, że proponowana zmiana ma na celu rozszerzenie zakresu działania Instytutu o działania, które są głównym celem likwidowanego Ośrodka.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Solidarności i Męstwa oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt